

Lausunto

14.3.2024

VN/30654/2023
VN/30654/2023-VNK-15

Valtioneuvoston kanslian lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi ydinpuolustustietoja koskevasta yhteistyöstä Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuolten välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Ulkoministeriö on pyytänyt valtioneuvoston kanslialta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi ydinpuolustustietoja koskevasta yhteistyöstä Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuolten välillä tehdyn sopimuksen (ATOMAL-sopimus) hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Sopimus ja siihen liittyvät hallinnolliset järjestelyt muodostavat kehikon, jonka puitteissa Yhdysvallat ja Naton jäsenvaltiot ja Naton sotilas- ja siviilielimet jakavat keskenään sellaista ydinalan tietoa, jonka on katsottu olevan tarpeen Naton yhteisen puolustuksen ja turvallisuuden edistämiseksi sekä ydinaseen mahdollisesta käytöstä muodostuvaan uhkaan varautumiseksi. Suomi on Nato-liittymisneuvotteluissa sitoutunut liittymään ATOMAL-sopimukseen vuoden kuluessa Pohjois-Atlantin sopimuksen voimaantulosta Suomen osalta.

Ulkoministeriön 24.11.2023 asettama työryhmä kuuli valtioneuvoston kanslian edustajia 31.1.2024 osana hallituksen esityksen valmistelua ja on ottanut tällöin esitettyjä kommentteja huomioon. Tässä lausunnossa esitetyt näkökohdat täydentävät kuulemisessa esitettyä.

Yleistä

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman (VNT 1/2023 vp) mukaan Suomi osallistuu täysimääräisesti Naton kaikkeen toimintaan. Valtioneuvoston kanslia pitää tärkeänä, että Suomi voi osallistua myös ATOMAL-sopimuksen mukaiseen yhteistyöhön sekä saada sen puitteissa tietoja, korkein turvallusluokka mukaan lukien (COSMIC TOP SECRET).

Esitysluonnoksessa tukeudutaan vastaaviin arvioihin ja perusteisiin kuin hyväksyttäessä ja saatettaessa kansallisesti voimaan Naton tietoturvaluusussopimus ja sen nojalla annetut turvallisuuslainsäädännöt (HE 4/2023 vp, SopS 55 ja 56/2023). Kyseisen sopimuksen ja ATOMAL-sopimusten suhdetta ja eroavaisuuksia olisi valtioneuvoston kanslian arvion mukaan hyvä kuvata esitysluonnoksessa nykyistä tarkemmin. ATOMAL-sopimuksen soveltamisala rajoittuu sopimuksessa tarkoitettuun ydinalan tietoon. Toisaalta Naton tietoturvaluusussopimuksesta poiketen sopimus koskee paitsi turvallisuusluokitellun tiedon suojaamista ja turvaamista myös tietojen luovuttamista. Amerikan yhdysvaltojen hallitus tekee yhteistyötä välittämällä tietyin edellytyksin ydinpuolustustietoja sopimuksen määräysten mukaisesti Natolle ja sen jäsenvaltioille. Vastaavasti Suomi sitoutuu luovuttamaan kyseisiä tietoja Natolle, sen organisaatiolle ja jäsenvaltioille "tarpeelliseksi katsomassaan määrin" ("to the extent they deem necessary"). Käsitteeseen sisältyvää kansallista liikkumavaraa ei esitysluonnoksessa avata. ATOMAL-sopimuksen mukaan tällaiseen tietojen välitykseen sovellettavista ehdoista määrätään myöhemmissä sopimuksissa.

Tiedonhallintalainsäädäntö

Esitysluonnoksessa tarkastellaan kansainvälisistä tietoturvaluusussopimuksesta annetun lain ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) suhdetta (luonnoksen 2.1.2 kohta). Tiedonhallintalain säädetään viranomaisten tietoaineiston yhdenmukaisesta ja laadukkaasta hallinnasta sekä tietoturvaluusussopimuksesta käsitteestä julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että esityksessä tulisi tarkastella nyt arvioitua tarkemmin tiedonhallintalain merkitystä (erityisesti lain 6

luku). Kansainvälisistä tietoturvalvoiteista annetun lain 3 § mukaisesti erityissuojattavan tietoaineiston tiedonhallinnasta on voimassa, mitä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään, jollei laissa kansainvälisistä tietoturvalvoiteista toisin säädetä. Maininta siitä, miltä osin tiedonhallintalakia ei sovelleta, selventäisi tekstiä. Jos saapunut tai lähtevä tieto käsitellään viranomaisen asiakirjana, on kansallisesti rekisterivastuussa olevan huolehdittava tiedon rekisteröinnistä kansallista lainsäädäntöä noudattaen. Naton säännösten ja tiedonhallintalain välillä on tiettyjä eroja metatietojen rekisteröintivelvoitteiden osalta.

Julkisuuslainsäädäntö

ATOMAL-sopimus on soveltamisalaltaan hyvin rajattu, ja sen yhteydet EU-oikeuteen ovat vähemmän merkityksellisiä kuin arvioitaessa Naton tietoturvallisuussopimuksen suhdetta EU-oikeuteen. On kuitenkin hyvä, että esitysluonnoksessa (luonnoksen 3 jakso) tuodaan esiin EU- ja Naton sääntelyn ero julkisuusperiaatteen osalta. EU:ssa tiedonsaantioikeus on yksi keskeisistä periaatteista, kun taas Naton asiakirjoihin ei järjestön omien säännösten tai käytäntöjen perusteella lähtökohtaisesti sovelleta julkisuusperiaatetta. Huomionarvoista on myös, että Natosta poiketen EU:ssa mahdollisuutta pyytää asiakirjojen uudelleenluokitusta säännellään yksityiskohtaisesti.

Oletettavaa on, ettei ATOMAL-sopimuksen mukaisia tietoja niiden luonteen vuoksi käytännössä luokiteltaisi NATO UNCLASSIFIED -tunnisteella. Esitysluonnoksessa palautetaan kuitenkin mieleen, että tällaisella tunnisteella merkityn asiakirjan ollessa Suomen viranomaisten hallussa arvioidaan sen julkisuutta tapauskohtaisesti julkisuuslain (621/1999) perusteella (luonnoksen 2.1.2 kohta). Julkisuuslaki ei perustu "need to know" -tyyppiseen lähestymistapaan ja siihen, että tiedon luovuttaminen edellyttäisi tiedon pyytäjän osoittavan erityisen, hyväksyttävän tarpeen. Valtioneuvoston kanslia arvioi, että erityisissä tapauksissa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin mukaiset salassapitoperusteet täytyisivät esimerkiksi siksi, että tiedon antamisen katsottaisiin säännöksen 2 kohdan mukaisesti aiheuttavan vahinkoa tai haittaa Suomen kansainvälisille suhteille tai edellytyksille toimia kansainvälisessä yhteistyössä. On myös hyvä huomata, että ATOMAL-tietoja käsitellään Natossa muusta tiedosta erillään ja erillisten prosessien mukaisesti, mukaan lukien deklassifointi.

Henkilötietojen käsittelyä koskeva EU- ja kansallinen sääntely

Esitysluonnoksessa todetaan, että kansalliseen turvallisuuteen liittyvä henkilötietojen käsittely jää nimenomaisten EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin (EU) 2016/680 säännösten perusteella niiden soveltamisalan ulkopuolelle (luonnoksen 2.3 kohta). Rajaukset olisi valtioneuvoston kanslian näkemyksen mukaan tärkeää kuvata riittävän täsmällisesti. Tietosuoja-asetusta ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan sellaisen toiminnan yhteydessä, joka ei kuulu EU-lainsäädännön soveltamisalaan. Asetuksen johdanto-osassa viitataan tältä osin kansallista turvallisuutta koskeviin toimiin. Kansallista tietosuojalakia (1050/2018) ja EU:n tietosuoja-asetusta sovelletaan kuitenkin tietosuojalain kansallisten soveltamisalasäännösten perusteella kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn. Myös rikosasioiden tietosuojadirektiivin soveltamisalaa koskee EU-oikeudessa rajaus. Rikosasioiden tietosuojalain (1054/2018) soveltamisala on kuitenkin ulotettu kansallisen liikkumavaran puitteissa koskemaan henkilötietojen käsittelyä kansallisen turvallisuuden ja puolustuksen yhteydessä. Valtioneuvoston kanslia arvioi, että henkilötietojen suoja voi nousta esiin muun muassa tietojärjestelmiin sisältyvien meta- ja välitystietojen osalta. Euroopan unionin sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi (ns. ePrivacy-direktiivi) 2002/58/EY on pantu kansallisesti täytäntöön sähköisen viestinnän palveluista annetun lailla (917/2014) ja eräillä siihen liittyvillä laeilla. EU-sääntely ja kansallinen lainsäädäntö määrittävät myös tietojen luovuttamista EU:n ulkopuolelle.

Alivaltiosihteeri

Timo Lankinen

Lainsäädäntöneuvos

Heidi Kaila

Jakelu

UM Ulkoministeriö

VN/30654/2023-VNK-15

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: